

วิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

วิพรรณ คำรินทร์ พย.บ.*

สิริมา มงคลสัมฤทธิ์ พย.บ.; วท.ม.; วท.ด.**

* โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโทกหัวช้าง จังหวัดลำปาง

** คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ ปัญหาพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นกำลังจะกลายเป็นปัญหาสังคมที่รุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจนตั้งครรภ์ การทำแท้ง รวมถึงการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาภาคตัดขวางเชิงวิเคราะห์ ประชากรคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2-6 จำนวน 409 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับบุคคลและปัจจัยระดับระหว่างบุคคลกับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนด้วยสถิติทดสอบไคสแควร์ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 7.1 ในกลุ่มที่เคยมีเพศสัมพันธ์เป็นเพศชายร้อยละ 65.5 มีการใช้ยางอนามัยร้อยละ 51.7 มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอมร้อยละ 13.8 นักเรียนหญิงหรือคู่นอนของนักเรียนชาย ที่เคยมีเพศสัมพันธ์กินยาคุมกำเนิดร้อยละ 6.9 ปัจจัยระดับบุคคล เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา และการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ ($p < 0.05$) ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพ่อแม่ ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อครู และความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อคู่นอน มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

คำสำคัญ: การมีเพศสัมพันธ์, นักเรียนมัธยมศึกษา, ปัจจัยเสี่ยง, พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

บทนำ

ปัญหาของวัยรุ่นทั้งทางร่างกาย จิตใจหรืออารมณ์ และสังคมเพิ่มมากขึ้น⁽¹⁾ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญทางด้านสาธารณสุขที่นำไปสู่การเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ได้แก่ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พบว่ามีหลายปัจจัยที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติทางเพศในกลุ่มเพื่อน การยอมรับของครอบครัวที่มีต่อการประพฤติปฏิบัติทางเพศ นอกจากนี้

ยังพบว่าความรู้เรื่องเพศหรือเพศศึกษานั้น มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในกลุ่มเด็กนักเรียนในประเทศไทย^(2,3) ข้อมูลนักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์ของจังหวัดลำปาง ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 จากการเฝ้าระวังตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลการสำรวจครั้งล่าสุดในปี พ.ศ.2557 พบว่านักเรียนชั้นประกาศนียบัตร

บัตรวิชาชีพ ในเพศชายและหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว ร้อยละ 49.4 และ 52.4 ตามลำดับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในชายและหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์แล้วร้อยละ 20.4 และ 18.0 ตามลำดับ⁽⁴⁾ ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการเข้าถึงสื่อสิ่งเร้าที่กระตุ้นเรื่องเพศมากขึ้น สามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง และมีค่านิยมตามเพื่อนที่ส่วนใหญ่จะมีแฟนคนรัก และเคยมีเพศสัมพันธ์ และคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นการแสดงออกถึงความรัก⁽⁴⁾ การมีเพศสัมพันธ์โดยใช้ถุงยางอนามัยของจังหวัดลำปาง พบว่าแนวโน้มการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้นทั้งชายและหญิง จากการสำรวจครั้งล่าสุด ปี พ.ศ.2557 มีการใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชาย ร้อยละ 81.4 หญิงร้อยละ 60.5 นักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ชายร้อยละ 63.3 หญิงร้อยละ 55.7 สาเหตุที่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยเนื่องจากไวใจคุ้นเคยคิดว่าคงไม่เป็นไร และใช้วิธีการหลั่งนอก นับระยะปลอดภัย และการกินยาคุมกำเนิดฉุกเฉิน แนวโน้มการป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของลำปาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ.2557 อัตราป่วย 0.28 ต่อพันประชากร เมื่อจำแนกโรคที่พบผู้ป่วย 4 โรค คือ โรคหนองใน โรคหนองในเทียม โรคซิฟิลิส และโรคแผลริมอ่อน อัตราป่วย 0.22, 0.04, 0.01 และ 0.01 ต่อพันประชากร ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่ร้อยละ 37.4 อยู่ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี รองลงมาเป็นอายุ 20-24 ปี ร้อยละ 24.5 เมื่อจำแนกอาชีพ พบมีสถานภาพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.9 ซึ่งพบว่านักเรียน/นักศึกษา เจ็บป่วยและเข้ารับการรักษาด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง⁽⁴⁾

จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงมีความน่าสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ การใช้ชีวิตของนักเรียนจะพักอาศัยอยู่ในโรงเรียนเปรียบเสมือนบ้าน

ทำให้นักเรียนอยู่ห่างไกลจากครอบครัว และผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งผู้ปกครองจะมารับนักเรียนกลับบ้านเฉพาะในช่วงปิดเทอมเท่านั้น ทำให้นักเรียนมีเวลาอยู่กับครอบครัวน้อย แม้ทางโรงเรียนจะมีอาจารย์ประจำแต่ละหอพักนักเรียนคอยดูแลอยู่ แต่เนื่องด้วยนักเรียนมีจำนวนมาก และอาจารย์ผู้ดูแลมีจำนวนจำกัดอาจทำให้นักเรียนขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว ซึ่งปัจจุบันมีสถานศึกษาที่มีลักษณะให้นักเรียนอยู่ประจำหลายแห่ง แต่ยังไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ รวมถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนประจำ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งจะเพิ่มประโยชน์ในการนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนป้องกันปัญหาทางด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนในโรงเรียนประจำต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดตามแบบจำลองทางนิเวศวิทยาของพฤติกรรมสุขภาพ (ecological model of health behaviors) 2 ส่วนเพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ ประกอบด้วย (1) ปัจจัยระดับบุคคล (individual level) ได้แก่ ความรู้เรื่องเพศศึกษา การเห็นคุณค่าในตนเอง และ (2) ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล (interpersonal level) ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อพ่อแม่ เพื่อน ครู และคุณอน

วิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษาภาคตัดขวางเชิงวิเคราะห์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2-6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดลำปาง จำนวน 415 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นตามแนวคิด Ecological Model ใน 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยระดับบุคคล และปัจจัยระดับระหว่างบุคคล ร่วมกับการศึกษา

ค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมารวบรวมปรับปรุง และทดสอบเครื่องมือ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach' s alpha coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.766

วิเคราะห์ด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษา-สงเคราะห์ โดยวิธี Chi- square tests และ Independent t-test โดยใช้ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมชุดที่ 3 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่โครงการ 016/2559 วันที่ 25 พฤษภาคม 2559

ผลการศึกษา

ข้อมูลลักษณะประชากร

ลักษณะประชากร เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.8 อายุเฉลี่ย 15.26 ± 1.45 ปี ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 27.4 รองลงมาศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 26.7 ดังตารางที่ 1

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 7.1 ที่เคยมีเพศสัมพันธ์เป็นเพศชายร้อยละ 65.5 และเพศหญิงร้อยละ 34.5 นักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์มีการใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 51.7 ส่วนนักเรียนหญิงหรือคู่ของนักเรียนชายที่เคยมีเพศสัมพันธ์ พบว่ากินยาคุมกำเนิดเพียงร้อยละ 6.9 และมีนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอมร้อยละ 13.8 ดังตารางที่ 2

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ในนักเรียน

ปัจจัยระดับบุคคล

เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นักเรียนมีความรู้เรื่องเพศศึกษาอยู่ในระดับต่ำ พบว่าความรู้เรื่องเพศศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่าง

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังตารางที่ 3

ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล

นักเรียนมีความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ปัจจัยความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อเพื่อนอยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพ่อแม่ พบว่ามีความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพ่อแม่อยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อครู นักเรียนมีความเชื่อความศรัทธาต่อครูในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อคุณอน พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 409)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	15.26	1.45
ค่ามัธยฐาน (ค่าต่ำสุด, ค่าสูงสุด)	15	(12, 19)
เพศ		
ชาย	189	46.2
หญิง	220	53.8
ระดับชั้นการศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่ 2	112	27.4
มัธยมศึกษาปีที่ 3	109	26.7
มัธยมศึกษาปีที่ 4	98	24.0
มัธยมศึกษาปีที่ 5	46	11.2
มัธยมศึกษาปีที่ 6	44	10.7

ตารางที่ 2 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน (n= 409)

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	จำนวน	ร้อยละ	พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	จำนวน	ร้อยละ
การมีเพศสัมพันธ์			การกินยาคุมกำเนิดในนักเรียนหญิงหรือคู่ของนักเรียนชาย		
เคย	29	7.1	กิน	2	6.9
เพศชาย	19	65.5	ไม่กิน	27	93.1
เพศหญิง	10	34.5			
ไม่เคย	380	92.9	การตั้งครรภ์/ยุติการตั้งครรภ์		
การใช้ถุงยางอนามัย			เคย	0	0.0
ใช้	15	51.7	ไม่เคย	29	100
ไม่ใช้	14	48.3	การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอม		
			เคย	4	13.8
			ไม่เคย	25	86.2

ตารางที่ 3 ปัจจัยระดับบุคคลที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงการมีเพศสัมพันธ์

ปัจจัยระดับบุคคล	การมีเพศสัมพันธ์				p-value
	มี		ไม่มี		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เพศ					
ชาย	19	65.5	170	41.6	0.030
หญิง	10	34.5	210	51.3	
อายุ (ปี)					<0.001
12	0	0.0	1	0.2	
13	1	3.4	40	10.5	
14	5	17.2	91	23.9	
15	7	24.1	98	25.7	
16	7	24.1	78	20.5	
17	3	10.4	40	10.5	
18	3	10.4	32	8.7	
19	3	10.4	0	0.0	
ระดับชั้นการศึกษา					0.030
มัธยมศึกษาปีที่ 2	5	17.2	107	28.1	
มัธยมศึกษาปีที่ 3	9	31.1	100	26.3	
มัธยมศึกษาปีที่ 4	5	17.2	93	24.5	
มัธยมศึกษาปีที่ 5	2	6.9	44	11.5	
มัธยมศึกษาปีที่ 6	8	27.6	36	9.6	

ตารางที่ 3 ปัจจัยระดับบุคคลที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ (ต่อ)

ปัจจัยระดับบุคคล	การมีเพศสัมพันธ์				p-value
	มี		ไม่มี		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ความรู้เรื่องเพศศึกษา					0.506
ระดับสูง (12-15 คะแนน)	5	17.2	62	16.3	
ระดับปานกลาง (9-11 คะแนน)	8	27.6	145	38.1	
ระดับต่ำ (0-8 คะแนน)	16	55.2	173	45.6	
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	7.86 \pm 3.62		8.33 \pm 3.20		
การเห็นคุณค่าในตนเอง					0.048
ระดับสูง (45-60 คะแนน)	3	10.4	107	28.1	
ระดับปานกลาง (29-44 คะแนน)	26	89.6	273	71.9	
ระดับต่ำ (12-28 คะแนน)	0	0.0	0	0.0	
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	40.34 \pm 3.43		42.36 \pm 4.34		

ตารางที่ 4 ปัจจัยระดับระหว่างบุคคลที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์

ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล	การมีเพศสัมพันธ์				p-value
	มี		ไม่มี		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ความสัมพันธ์ในครอบครัว					0.001
ระดับสูง (32-40 คะแนน)	2	6.9	151	39.7	
ระดับปานกลาง (24-31 คะแนน)	22	75.9	173	45.5	
ระดับต่ำ (8-23 คะแนน)	5	17.2	56	14.8	
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	25.34 \pm 2.76		29.54 \pm 5.78		
ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อเพื่อน					0.119
ระดับสูง (3 คะแนน)	13	44.8	173	45.5	
ระดับปานกลาง (2 คะแนน)	14	48.3	121	31.8	
ระดับต่ำ (1 คะแนน)	2	6.9	47	12.3	
ไม่มีความเชื่อและความศรัทธา (0 คะแนน)	0	0.0	39	10.4	
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.38 \pm 0.62		2.13 \pm 0.98		
ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อพ่อแม่					<0.001
ระดับสูง (3 คะแนน)	17	58.5	317	83.4	
ระดับปานกลาง	8	27.6	46	12.1	
ระดับต่ำ	4	13.9	8	2.1	
ไม่มีความเชื่อและความศรัทธา (0 คะแนน)	0	0.0	9	2.4	
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.45 \pm 0.73		2.77 \pm 0.60		

ตารางที่ 4 ปัจจัยระดับระหว่างบุคคลที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ (ต่อ)

ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล	การมีเพศสัมพันธ์				p-value
	มี		ไม่มี		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อครู					0.025
ระดับสูง (3 คะแนน)	15	51.7	291	76.5	
ระดับปานกลาง (2 คะแนน)	10	34.5	58	15.3	
ระดับต่ำ (1 คะแนน)	2	6.9	18	4.7	
ไม่มีความเชื่อและความศรัทธา (0 คะแนน)	2	6.9	13	3.5	
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.31 \pm 0.89		2.65 \pm 0.72		
ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อคุณอน					0.001
ระดับสูง (3 คะแนน)	15	51.7	114	27.9	
ระดับปานกลาง (2 คะแนน)	10	34.5	64	15.6	
ระดับต่ำ (1 คะแนน)	2	6.9	39	9.5	
ไม่มีความเชื่อและความศรัทธา (0 คะแนน)	2	6.9	163	39.9	
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.31 \pm 0.89		1.34 \pm 1.29		

วิจารณ์

ตามทฤษฎี ecological model ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 5 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับระหว่างบุคคล ระดับสถาบันองค์กร ระดับชุมชน และระดับนโยบายสาธารณะ ซึ่งในการศึกษานี้มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาของการศึกษาจึงยังขาดข้อมูลผลการศึกษาในอีก 3 ระดับ คือ ระดับสถาบันองค์กร ระดับชุมชน และระดับนโยบายสาธารณะ

สำหรับปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของลัษณา ฉายศรี⁽⁵⁾ พบว่าพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของชายและหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และจากผลการศึกษาของ Harakeh Z และคณะ⁽⁶⁾ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เนื่องจากร่างกายและอารมณ์ของเพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกัน โดยความรู้สึกทางเพศของเพศหญิงมักเกิดช้ากว่าเพศชาย และ

เพศชายจะถูกกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศได้ง่ายกว่าเพศหญิง⁽⁷⁾ และในเรื่องของเพศภาวะ (gender) ที่วัฒนธรรมของสังคมไทยใช้จำแนกความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย⁽⁸⁾ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงอำนาจของฝ่ายชายที่เหนือกว่าผู้หญิง และเพศชายอาจแสดงพฤติกรรมที่สื่อถึงการมีอำนาจที่เหนือกว่า เช่น พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่มากกว่าเพศหญิง ดังนั้น เพศชายจึงมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่สูงกว่าเพศหญิง

จากการศึกษานี้พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลัษณา ฉายศรี⁽⁵⁾ นักเรียนที่มีอายุ 17-19 ปี มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 2.8 เท่าของนักเรียนที่มีอายุ 14-16 ปี เนื่องจากวัยรุ่นตอนปลายนั้นมีพัฒนาการทางด้านร่างกายมีการเจริญเติบโตเต็มที่ และมีพัฒนาการทางสมองส่งผลต่อการรับรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกทางเพศ การแสดงออกทางเพศ อารมณ์ ความรู้สึกทางเพศ รวมทั้งสมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน⁽⁹⁾

จากการศึกษาพบว่าระดับชั้นการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาภรณ์ ปัญหาราช⁽¹⁰⁾ ในการศึกษาพบว่านักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 7.1 นักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์มีการใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 51.7 และนักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอมร้อยละ 13.8 ซึ่งได้มีความพยายามในเชิงนโยบายเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น⁽¹¹⁾ และสอดคล้องกับข้อมูลจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ปี พ.ศ. 2558 ที่พบความรุนแรงทางเพศในเด็กผู้หญิง ร้อยละ 12.0⁽¹²⁾

จากการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แต่มีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาในระดับต่ำ เนื่องจากการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนนั้นไม่ได้เป็นเพียงองค์ประกอบเดียวที่จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้เรื่องเพศศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้เรื่องเพศมากขึ้น สามารถสื่อสารเรื่องเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องเพศศึกษาเพิ่มขึ้น และถึงแม้ว่านักเรียนจะมีความรู้เพิ่มมากขึ้นก็ไม่ได้หมายความว่านำไปสู่การตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เนื่องจากมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยระหว่างบุคคลได้แก่ ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อพ่อแม่ ครู และคุณอน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ปัจจัยระดับบุคคลในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง จากการประเมินตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความมีค่า และการประสบความสำเร็จ แสดงออกมาในรูปของเจตคติที่มีต่อตนเอง มีการยอมรับนับถือ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง การที่บุคคลประเมินสิ่งต่างๆ ออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นกระบวนการตัดสินใจเห็นคุณค่าจากการ

ตรวจสอบตนเอง ด้านผลงานความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆ โดยนำเอาคุณสมบัติดังกล่าว มาเปรียบเทียบกับมาตรฐาน และค่านิยมส่วนบุคคล จากนั้นจึงตัดสินใจเป็นการเห็นคุณค่าของตนเอง คือเมื่อมีการเห็นคุณค่าในตนเองแล้วย่อมไม่กระทำในสิ่งที่จะทำให้คุณค่าของตนเองรวมถึงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Lee WFL และคณะ⁽¹³⁾ ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชนหญิงที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในฮ่องกง การทำให้ผู้หญิงเห็นคุณค่าในตัวเอง รักและยอมรับตัวเอง นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก และวัยรุ่นชายก็ควรเรียนรู้ในการให้เกียรติคุณอนของตนเองเพื่อนมนุษย์ มิใช่ใช้วัตถุทางเพศ

ปัจจัยความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ สอดคล้องกับผลการศึกษาของณมน ธนินธญากร⁽⁷⁾ และพรชเนตต์ บุญคง⁽¹⁴⁾ ที่พบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่นักเรียนจะประพฤติปฏิบัติตนในสังคม เนื่องจากพ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่ทำให้การอบรมเลี้ยงดู รวมถึงเป็นแบบอย่าง หรือสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติในครอบครัว ได้แก่ ความเชื่อและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรหญิง เช่น การรักนวลสงวนตัว ให้ความรักและความอบอุ่นแก่นักเรียน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการหล่อหลอมลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพแก่นักเรียน โดยเฉพาะเมื่อก้าวเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะชี้แนะแนวทางที่เหมาะสมและถูกต้องให้แก่เด็กนักเรียน หากความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดีหรือมีความรักความผูกพันในครอบครัวน้อย ก็จะมีผลทางด้านจิตใจ ทำให้วัยรุ่นขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว และที่พบว่าความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเรื่องเพศ

ในทุกมิติ ได้ง่ายและรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นและมีส่วนช่วยให้อายุรุ่นสามารถตัดสินใจได้เอง โดยความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อเพื่อนเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ตามแนวคิดทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรม (theory of planned behavior) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (normative beliefs) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (subjective norm) การที่นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าในทีนี้คือเพื่อนมีความสำคัญไม่มากนักต่อตัวนักเรียนเอง ดังนั้น นักเรียนอาจไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ ตามความเชื่อและความคาดหวังของเพื่อน⁽¹⁵⁾

ปัจจัยความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อพ่อแม่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ นักเรียนมีความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพ่อแม่ในระดับสูงสอดคล้องกับทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง บุคคลประเมินว่าคุณค่าใกล้ชิดได้แก่ พ่อแม่ที่มีความสำคัญกับตน คิดว่าตนควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้นๆ โดยพฤติกรรมจะถูกกำหนดโดยความเชื่อ ความคาดหวังของบุคคลผู้ใกล้ชิด ดังนั้นนักเรียนจึงไม่กระทำพฤติกรรมที่จะทำลายความเชื่อ ความคาดหวังของบุคคลผู้ใกล้ชิด รวมถึงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้วย เช่นเดียวกับพบว่า ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อครู มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ นักเรียนมีความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อครูในระดับสูง สำหรับความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อคุณอน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ นักเรียนมีความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อคุณอนในระดับสูง ซึ่งปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา การเห็นคุณค่าในตนเอง และปัจจัยระดับระหว่างบุคคล ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อพ่อแม่ ครู และคุณอนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ข้อเสนอแนะ

1. โรงเรียน และครอบครัวต้องมีการประสานงานร่วมมือกัน เพื่อดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เช่น โรงเรียนมีการจัดโครงการพบปะพ่อแม่ และผู้-

ปกครอง ทางโรงเรียนควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างโรงเรียน และพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อสร้างความร่วมมือในการดูแลนักเรียนร่วมกันเพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

2. สถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ เพิ่มช่องทางการสื่อสารเรื่องเพศให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่พูดคุย และสอนเรื่องเพศแก่นักเรียน มีการพัฒนาระบบการให้บริการของสถานบริการสาธารณสุขเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
3. ควรมีการจัดโปรแกรม/กิจกรรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งนักเรียนมีความเชื่อ ความศรัทธา ในพ่อแม่ และครู มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ดังนั้น พ่อแม่ และครูควรมีการสื่อสารให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเหมาะสม ให้คำปรึกษา และแนะนำเรื่องเพศกับนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

เอกสารอ้างอิง

1. เตือนจิต พุทธานู. การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2556.
2. ศรีณยู เรือนจันทร์. สถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในพื้นที่พัฒนาต้นแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2556;6: 103-10.
3. วัชรภรณ์ บัตรเจริญ, ปาหนัน พิษขยัญญู, อาภาพร เผ่าวัฒนา. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ 2554;1:30-159.
4. ยงยุทธ วงศ์วิชัย. สรุปผลการดำเนินงานวัยรุ่น. ลำปาง: สำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดลำปาง; 2558.
5. ลัษณา ฉายศรี, จรวยพร สุภาพ, ปิยะธิดา ขจรชัยกุล, ประรณนา สติยวิภาวี. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

- จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ 2553; 40:161-74.
6. Harakeh Z, de Looze ME, Schrijvers CT, van Dorsselaer SA, Vollebergh WA. Individual and environmental predictors of health risk behaviours among Dutch adolescents: The HBSC study. Public Health. 2012;126:566-73
 7. ณมน ธนินธญากร. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2552.
 8. รณภูมิ สามัคคีคารมย์. สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์-ประยุกต์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2557.
 9. สายฝน เอกวางกูร. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน. วารสารเกื้อการุณย์ 2556;20:16-26.
 10. สุภาภรณ์ ปัญหาราช. การขัดเกลาทางสังคมเรื่องเพศของครอบครัวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สังคมวิทยา)]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2556.
 11. อนุรักษ์ วงษ์ศุทธิภากร. นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและแนวทางการดำเนินงาน ปี 2559. การประชุมนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น; 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559; กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, นนทบุรี.
 12. สุชาติ ทวีสิทธิ์. ผู้หญิงไทยกับเด็ก เหยื่อความรุนแรง. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล; 2558.
 13. Lee FWL, Chung IWK. Understanding risky sexual behavior of female youth-at-risk in Hong Kong. Asia Pacific Journal of Social Work and Development 2012;19: 50-65.
 14. พรชเนตต์ บุญคง. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนหญิงระดับอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2554.
 15. ประกาย จิโรจน์กุล. แนวคิด ทฤษฎีการสร้างเสริมสุขภาพและการนำมาใช้. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: พิมพ์ลักษณ์; 2556.

Abstract: Sexual Risk Behavior and Factors Associated with Sexual Intercourse among Secondary Students in Suksasongkhro School, Lampang Province

Wipansa Khamrin B.N.S.*; Sirima Mongkolsomlit, B.N.S, M.Sc, Ph.D.**

** Ban Thok Hua Chang Health Promoting Hospital, Lampang Province; ** Faculty of Public Health, Thammasat University, Thailand*

Journal of Health Science 2018;27:587-96.

The problems of unsuitable sexual behavior of teenage are increasing and becoming the causes of serious social issues such as unintended pregnancy, abortion, AIDS and sexually transmitted diseases. The objective of this study was to examine sexual risk behaviors and factors associated with sexual intercourse among secondary students in Suksasongkhro School, Lampang Province. The study design was an analytical cross-sectional study. Population were 409 students from grade 2-6. Data were collected by using questionnaire. Chi-square test and independent t-test were used for the analysis of the association between individual level and interpersonal level with sexual risk behaviors. It was found that 7.1% of students had experience of sexual intercourse; and 65.5% were male. Only 51.7% used condom during sexual intercourse, and 13.8% had non-consent sexual intercourse. There were only 6.9% of female students or partner of male students having sexual intercourse took contraceptive pills. The characteristic factors including age, gender, level of education level and self-esteem were significantly associated with sexual intercourse ($p < 0.05$). The interpersonal levels factors composed of the relationship in family, faith and trust in parents, teachers and sexual partner were also significantly associated with sexual intercourse ($p < 0.05$)

Key words: sexual intercourse, secondary students, risk factor, sexual risk behavior